

Monumentnummer*: 514660

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 10 augustus 2001
Kadaster deel/nr 82734/123

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
De Bilt De Bilt Utrecht

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
De Bilt	C			2259
De Bilt	C			2260
De Bilt	C			2261
De Bilt	C			2262
De Bilt	C			2140
De Bilt	C			2177
De Bilt	C			47
De Bilt	C			2231
de Bilt	C			2232
De Bilt	C			2230
De Bilt	C			2219
De Bilt	C			2220
De Bilt	C			1722
De Bilt	C			2221

Omschrijving**

Omschrijving

HISTORISCHE PARKAANLEG in landschappelijke stijl, waarvan de eerste aanleg uit het eind van de achttiende eeuw stamt en in 1833-34 door H. van Lunteren opnieuw is ingericht. De veranderingen die Van Lunteren heeft doorgevoerd bestaan thans nog voor een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

groot deel. Belangrijkste wijziging betrof de loop van de vijver, die een U-vorm had met een rechte aftakking in zuidelijke richting. Van Lunteren verbond de twee noordelijk waterlopen, waardoor er een eiland ontstond. De zuidelijke, rechte aftakking is vergraven tot een slingervijver, die ongeveer honderd meter ten noorden van de follie via een scherpe bocht in een kavelsloot overging. Het eiland is via een thans sterk verwaarloosde gietijzeren brug aan de noordwest zijde te betreden. De vijver deelt het terrein van de buitenplaats in twee min of meer gelijke helften. In het westelijk deel bevinden zich het landhuis Sluishoef, het koetshuis (niet geselecteerd) en een komvormige vijver. Ten zuiden van Sluishoef bevindt zich een parkbos dat in het oosten grotendeels door de slingervijver begrensd wordt. Het bos wordt doorsneden door het verlengde van de oprijlaan. De wandelpaden die door dit bos lopen stammen niet uit de tijd van Van Lunteren. Uitzondering hierop is het pad dat langs de slingervijver, die ook langs de hierboven genoemde gietijzeren brug naar het eiland loopt. Het pad leidt naar de follie in het meest zuidelijke deel van het park. De follie kijkt uit over een coulissenlandschap, waar volgens oude kaarten oorspronkelijk een rondwandeling omheen liep. De resterende randbegroeiing langs de kavelsloten geven aan waar het pad heeft gelopen. In een aantal sloten bevindt zich kleine eilandjes die met oude bomen begroeid zijn. Dit terrein, dat thans voor agrarische doeleinden in gebruik is, valt vanwege het ontbreken van aanlegstructuren buiten de bescherming.

Na de follie buigt het pad in noordelijke richting af en loopt gedeeltelijk langs de oostelijke oever van de slingervijver. Het parkbos gaat hier over in een licht geaccidenteerd weidegebied in het oostelijk deel van het park dat zich tot aan het landhuis Sandwijck uitstrekt. De zuidgrens van dit weidegebied wordt bepaald door een hoefijzervormige sloot. Deze sloot is vermoedelijk een toevoeging uit het eind van de negentiende eeuw aangezien het ontbreekt op de topografische kaart van 1887. Het wandelpad loopt langs de zuidelijke oever van de sloot verder en doorkruist daarna het hierboven genoemde weidegebied. Het pad loopt uiteindelijk door een bosje van coniferen, dat recht in de zuidoostelijke zichtlijn van het huis Sandwijck ligt. Dit bosje stamt uit 1913 en is door tuinarchitect Otto Schulz aangelegd toen hij rond het huis een aantal wijzigingen doorvoerde. Hierachter ligt een gegraven waterpartij met een kleine komvijver uit dezelfde tijd. Het pad komt uit op een T-kruising. Het pad naar links voert langs de pergola en het landhuis en komt tenslotte uit op de oprijlaan. Het pad naar rechts leidt naar het parkbos dat de oostgrens van het terrein vormt. Dit bos wordt door een rechte laan doorsneden en voert in noordoostelijke richting naar de boerderij Oost-Indiën en in zuidwestelijke richting naar het agrarisch gebied ten zuiden van de buitenplaats.

Algemene karakteristiek voor het park is de samenhang van de terreindelen in relatie met de hieronder nader gespecificeerde verkavelingsstructuur en de aan het eind van de dertiende eeuw aangelegde Steenweg, thans Utrechtseweg. Het open weidegebied geeft door zijn grillige begrenzing een besloten indruk. De diversiteit van de (solitaire)boomsoorten (moerascypres, treurbeuk, zerkova, (rode)beuk en (Amerikaanse) eik is groot en is van belang in de compositie van de verschillende zichtlijnen. Alhoewel de zuidoostelijke zichtlijn vanuit het huis verstoord is door de aanplant van het eerder genoemde coniferenbos, zijn de lange zuidwestelijke zichtas vanuit het huis, de zichtlijnen vanuit de follie op het coulissenlandschap en de diverse zichtlijnen op het landhuis op vele punten in het park nagenoeg ongeschonden gebleven. Deze elementen geven op zijn minst een impressie van de oorspronkelijke opzet van Van Lunteren. Met uitzondering van de ceder op de zuidwestelijke zichtas van het huis, zijn de latere aanplanten niet storend.

Bepalende factoren in de aanleg van het park is zonder twijfel de middeleeuwse verkavelingsstructuur en de Utrechtseweg die daar schuin doorheen loopt. Het landhuis ligt evenwijdig aan deze weg terwijl de oorspronkelijk achttiende eeuwse landschappelijke aanleg van het park de verkavelingsstructuur heeft gerespecteerd. Het gevolg hiervan is dat de hoofdzichtassen niet recht -dat wil zeggen in zuid- of noordoostelijke richting- van of op het huis lopen, maar noodzakelijkerwijs in zuid- of noordwestelijke (op het Van Boetelaerpark) richting. Het is aannemelijk dat Van Lunteren bij zijn reorganisatie heeft getracht toch een zuidoostelijke zichtas te

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

verwezenlijken die dwars over de kavels heeft gelopen. Deze as is tegenwoordig verstoord door het hierboven genoemde coniferenbos en het parkbos langs de zuidoost grens.

Waardering

Het park in landschapstijl van de buitenplaats Sandwijck is van algemeen belang vanwege de belangrijke tuinarchitectuurhistorische waarde als voorbeeld van een gaaf landschapspark uit de eerste helft van de negentiende eeuw geënt op de middeleeuwse cope-ontginning. Tevens vanwege de ensemblewaarde in relatie met de overige parkonderdelen.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg